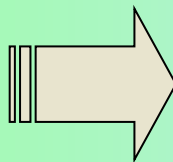

ZRÓŻNICOWANIE WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH I PRODUKCJI ROLNICZEJ W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

Stanisław Krasowicz
Andrzej Madej

Puławy, Wrocław, 2014

Województwo dolnośląskie to region o stosunkowo dużym potencjale produkcyjnym, ale jednocześnie charakteryzuje się relatywnie zróżnicowanym stopniem jego wykorzystania.

Problemem ważnym, z punktu widzenia planowania strategicznego jest wskazanie czynników decydujących o zróżnicowanym wykorzystaniu potencjału produkcyjnego województwa dolnośląskiego oraz poszukiwanie sposobów zmniejszenia tego zróżnicowania.

Celem opracowania

**jest przedstawienie w świetle badań IUNG-PIB
w Puławach rolnictwa województwa dolnośląskiego
na tle kraju z uwzględnieniem warunków
przyrodniczych oraz organizacyjno-ekonomicznych.**

Hipoteza:

Warunki przyrodnicze wyznaczają potencjał produkcyjny rolnictwa woj. dolnośląskiego, ale o rzeczywistym stopniu jego wykorzystania decydują uwarunkowania organizacyjne (strukturalne) i ekonomiczne.

Źródła informacji:

- 1. Dane statystyczne GUS (2009-2011).**
- 2. Wyniki badań:**
 - IUNG-PIB w Puławach;**
 - IERiGŻ PIB w Warszawie;**
 - Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej.**

Województwo dolnośląskie na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Powierzchnia ogólna (km ²)	19 947	312 679
Ludność (tys. osób)	2 877,8	38 200,0
Gęstość zaludnienia (osób·(km ²) ⁻¹)	144	122
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	13,1	12,4
Produkt krajowy brutto (PKB):		
- na mieszkańca (tys. zł)	41,8	37,1
- relatywnie (%)	112,7	100
Udział rolnictwa, leśnictwa i rybactwa w wartości dodanej (%)	1,9	3,7
Udział przemysłu w wartości dodanej (%)	35,4	24,7
Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych (%)	18,5	32,4

Źródło: dane GUS, oraz obliczenia własne

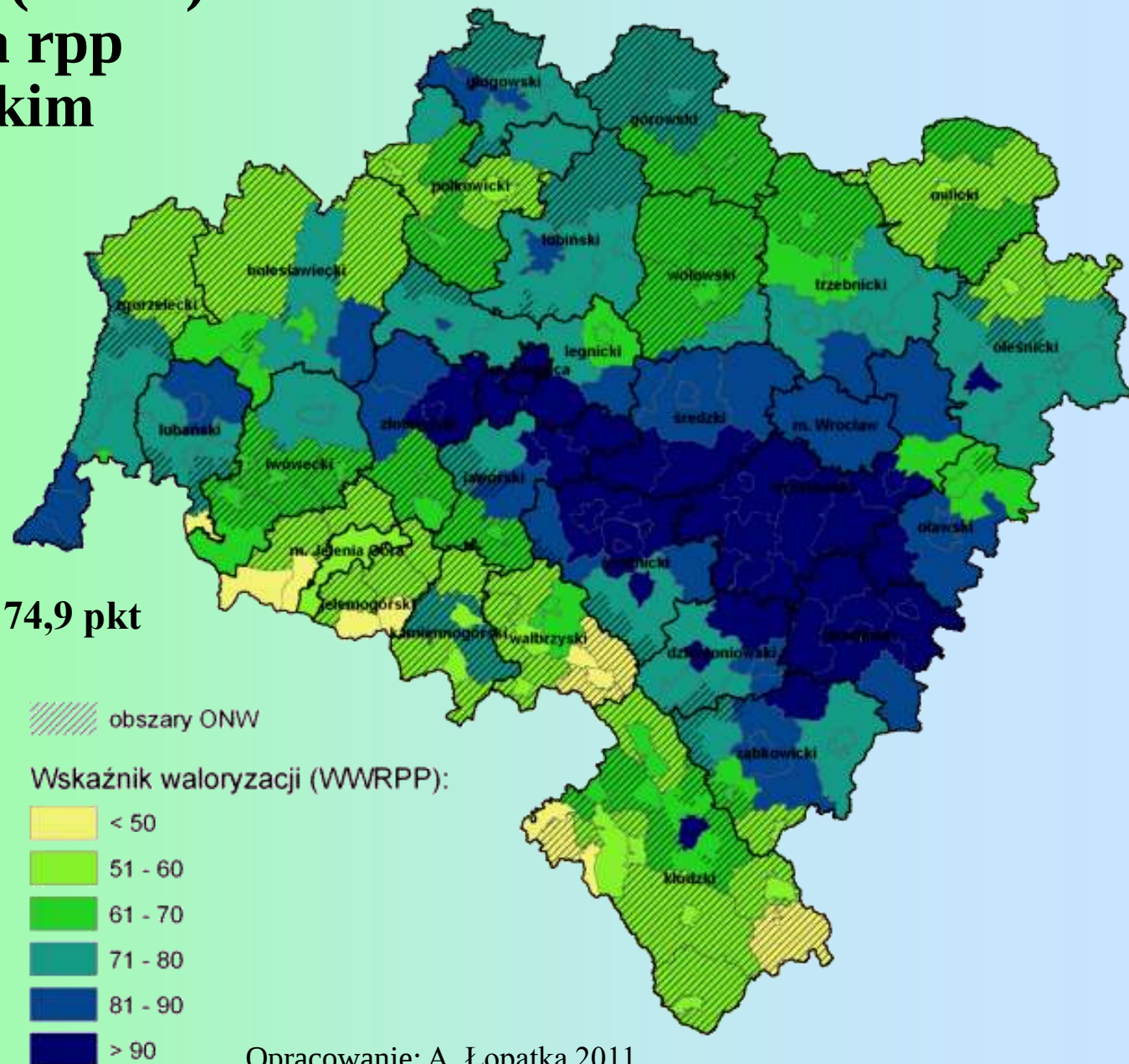
Rolnicza przestrzeń produkcyjna woj. dolnośląskiego na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Powierzchnia użytków rolnych (UR) ogółem (2010) (tys. ha)	968	15 503
- w tym w dobrej kulturze (tys. ha)	906	14 603
- UR w dobrej kulturze relatywnie (%)	93,6	100
Struktura użytków rolnych w dobrej kulturze (%):		
- grunty orne	79,4	74,5
- sady	1,1	2,6
- trwałe użytki zielone	15,8	22,5
- pozostałe	3,7	0,4
Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG-PIB (pkt)		
- wskaźnik ogólny	74,9	66,6
- jakość i przydatność gleb	56,9	49,5
- agroklimat	10,4	9,9
- rzeźba terenu	3,8	3,9
- warunki wodne	3,8	3,3
Udział obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) (%)	35,8	55,4
Udział obszarów problemowych (% gmin)	23	38

Źródło: dane GUS, opracowania IUNG-PIB

Udział obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) oraz waloryzacja rpp w woj. dolnośląskim wg powiatów

woj. dolnośląskie 74,9 pkt

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej woj. dolnośląskiego wg powiatów

Powiat	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rpp
	jakości i przydatności rolniczej gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Bolesławiecki	50,7	11,1	4,0	3,6	69,4
Dzierżoniowski	71,6	5,8	3,5	4,4	85,3
Głogowski	57,3	12,9	4,4	3,6	78,1
Górowski	47,7	13,0	4,4	2,9	68,1
Jaworski	62,9	8,2	3,4	4,3	78,8
Jeleniogórski	43,9	3,0	2,7	4,3	53,9
Kamiennogórski	50,2	5,1	3,1	4,4	62,8
Kłodzki	47,8	3,1	2,8	4,5	58,3
Legnicki	58,9	13,5	4,0	3,5	79,8
Lubański	59,7	4,2	3,3	4,4	71,7
Lubiński	53,6	13,4	4,1	3,6	74,8
Lwówecki	53,2	5,7	3,3	4,4	66,5
Milicki	38,6	13,4	4,4	3,0	59,4
Oleśnicki	48,5	13,7	4,1	3,2	69,4
Oławski	58,6	15,3	4,4	3,6	82,0
Województwo	56,9	10,4	3,8	3,8	74,9
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: dane IUNG-PIB w Puławach

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej woj. dolnośląskiego wg powiatów c.d.

Powiat	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rpp
	jakości i przydatności rolniczej gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Polkowicki	43,2	13,1	4,3	3,2	63,9
Strzeliński	75,0	14,5	3,9	4,2	97,6
Średzki	63,9	13,8	4,2	3,6	85,6
Świdnicki	71,1	11,1	3,7	4,2	90,2
Trzebnicki	50,8	13,2	4,0	3,3	71,4
Wałbrzyski	40,5	3,0	3,2	4,4	51,2
Wołowski	49,7	13,2	4,0	3,4	70,3
Wrocławski	72,1	14,0	4,3	4,2	94,5
Ząbkowicki	65,8	4,3	3,3	4,1	77,4
Zgorzelecki	56,0	10,7	3,9	3,7	74,3
Złotoryjski	66,6	8,2	3,5	4,1	82,5
Jelenia Góra	47,1	3,0	2,8	4,6	57,5
Legnica	68,4	13,6	4,3	3,9	90,2
Wałbrzych	49,1	3,0	3,4	4,8	60,3
Wrocław	64,8	14,2	5,0	4,5	88,5
Województwo	56,9	10,4	3,8	3,8	74,9
Polska	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: dane IUNG-PIB w Puławach

Udział poszczególnych typów obszarów specyficznych w woj. dolnośląskim na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Obszary specyficzne:		
Objęte ochroną przyrody	15,8	25,2
Potencjalnie zalewowe	5,0	6,6
Podmiejskie	8,8	5,4
Problemowe (OPR-y)	15,4	30,8
Górskie i podgórskie	16,2	4,6
Razem	37,5	49,7

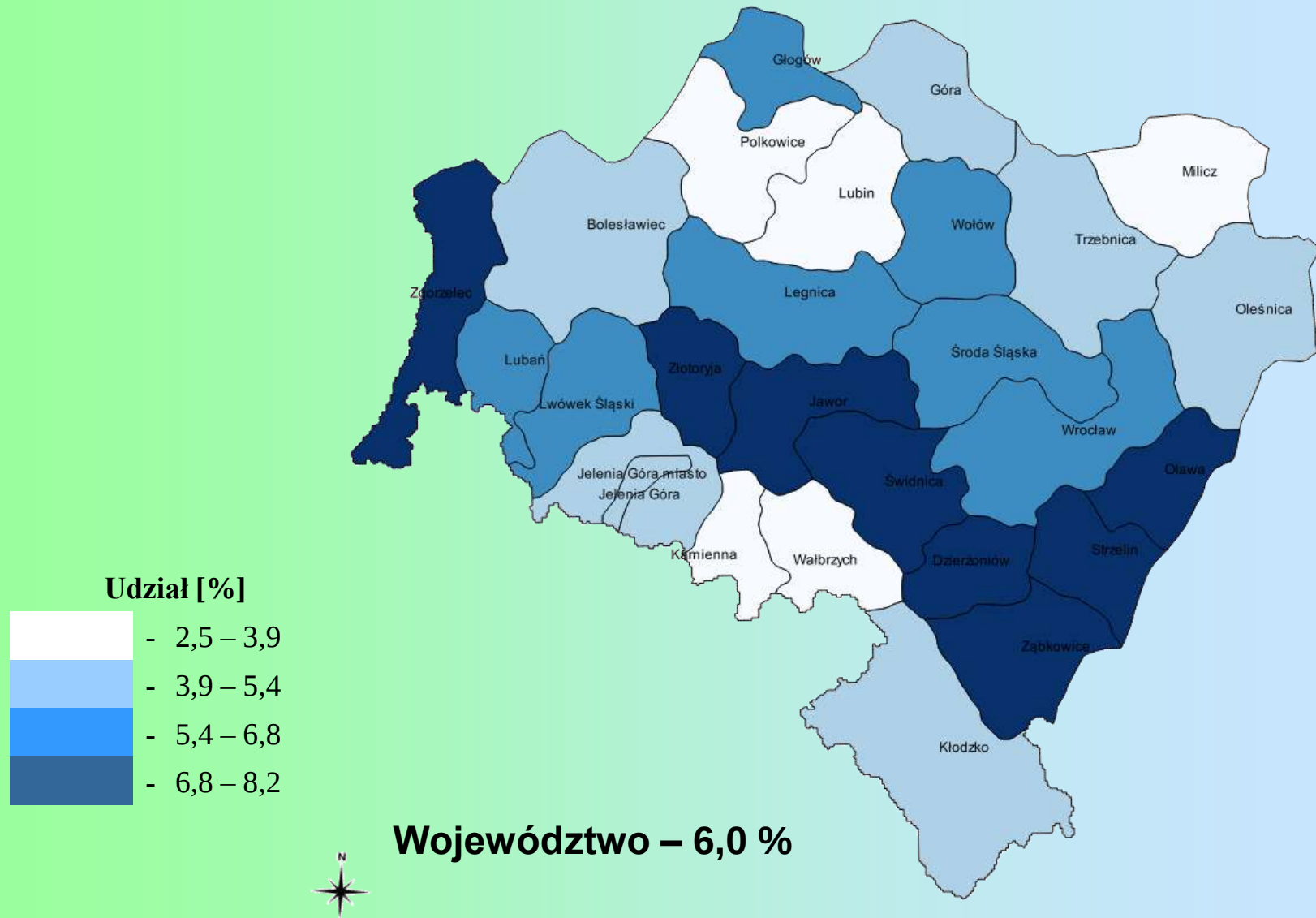
Źródło: Matyka na podstawie danych GUS

Czynniki produkcji i intensywność rolnictwa woj. dolnośląskiego na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Powierzchnia użytków rolnych ogółem ($\text{ha} \cdot \text{mieszkańca}^{-1}$)	0,34	0,41
Pracujący w rolnictwie (2010) ($\text{osób} \cdot 100 \text{ ha}^{-1} \text{ UR}$)	8,7	15,0
Wartość środków trwałych brutto w rolnictwie i łowiectwie (2010) ($\text{zł} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ UR}$)	7041	8039
Liczba ciągników (tys. szt.)	58,4	1466,3
Liczba ciągników ($\text{szt.} \cdot 100 \text{ ha}^{-1} \text{ UR}$)	6,0	9,5
Zużycie nawozów mineralnych (2009-2011) ($\text{kg} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ UR}$)	152,9	125,1
Zużycie wapna nawozowego (2009-2011) ($\text{kg CaO} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ UR}$)	60,7	37,6

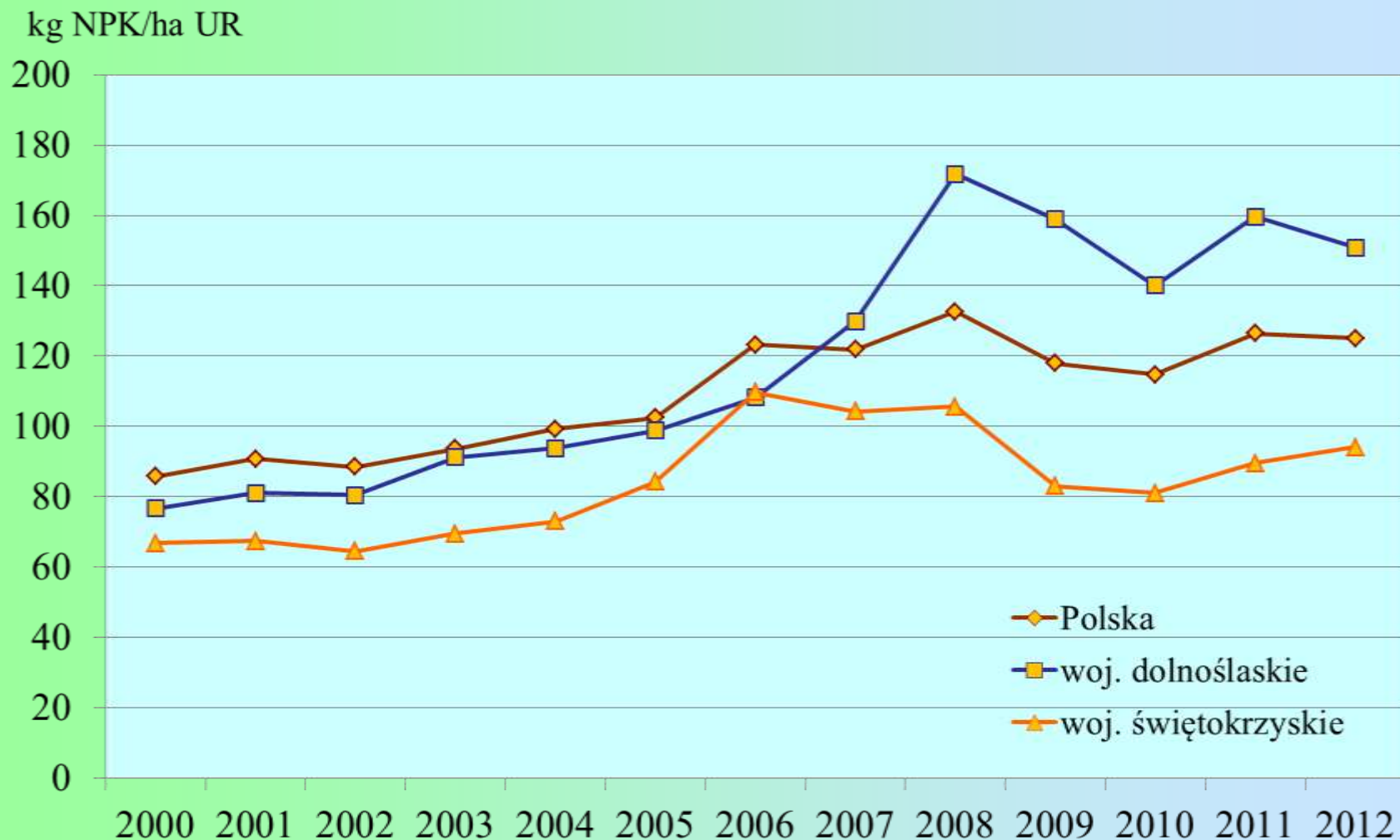
Źródło: dane GUS, oraz obliczenia własne

Udział ciągników o mocy powyżej 100 kW w ciągnikach ogółem w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nawożenie mineralne NPK (czysty składnik) w woj. dolnośląskim na tle Polski w latach 2000-2012

Ocena stanu zakwaszenia gleb w woj. dolnośląskim na tle Polski w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Udział gleb o odczynie: (%)		
- bardzo kwaśnym	10	16
- kwaśnym	26	28
- lekko kwaśnym	41	32
- obojętnym	16	16
- zasadowym	7	8

Źródło: dane KSCHR, wg GUS (...)

Potrzeby wapnowania gleb w woj. dolnośląskim w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie - % gleb
Konieczne	22
Potrzebne	16
Wskazane	21
Ograniczone	19
Zbędne	22

Źródło: dane KSCHR, wg GUS (...)

Zasobność gleb woj. dolnośląskiego w składniki pokarmowe na tle Polski w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zasobności w (%) :		
- fosfor (P)	35	33
- potas (K)	24	41
- magnez (Mg)	24	30

Źródło: dane KSCHR, wg GUS (...)

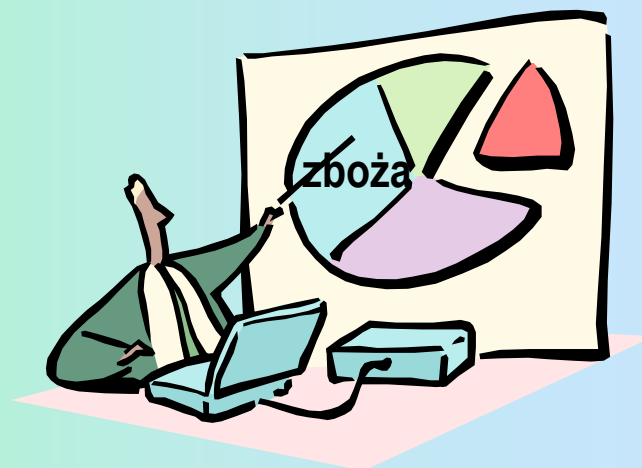
Produkcja roślinna w woj. dolnośląskim na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Powierzchnia zasiewów (2010) (tys. ha)	719,4	10 427,7
Struktura zasiewów (2010) (%):		
- zboża	70,9	73,3
w tym: pszenica	35,9	20,5
kukurydza na ziarno	8,6	3,2
- ziemniaki	3,2	3,7
- przemysłowe	20,5	11,2
w tym: rzepak i rzepik	17,7	9,1
- pastewne	3,0	8,3
- pozostałe	2,0	3,0
Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku (2010)(tys. ha)	127,2	946,1
Udział w krajowej powierzchni (%)	13,4	100,0
Powierzchnia uprawy kukurydzy na ziarno (2010)(tys. ha)	61,8	334,7
Udział w krajowej powierzchni (%)	18,5	100,0
Powierzchnia ugorów i odłogów (2010) (tys. ha)	30,4	449,8
Udział ugorów i odłogów w powierzchni GO (2010) (%)	4,1	4,1

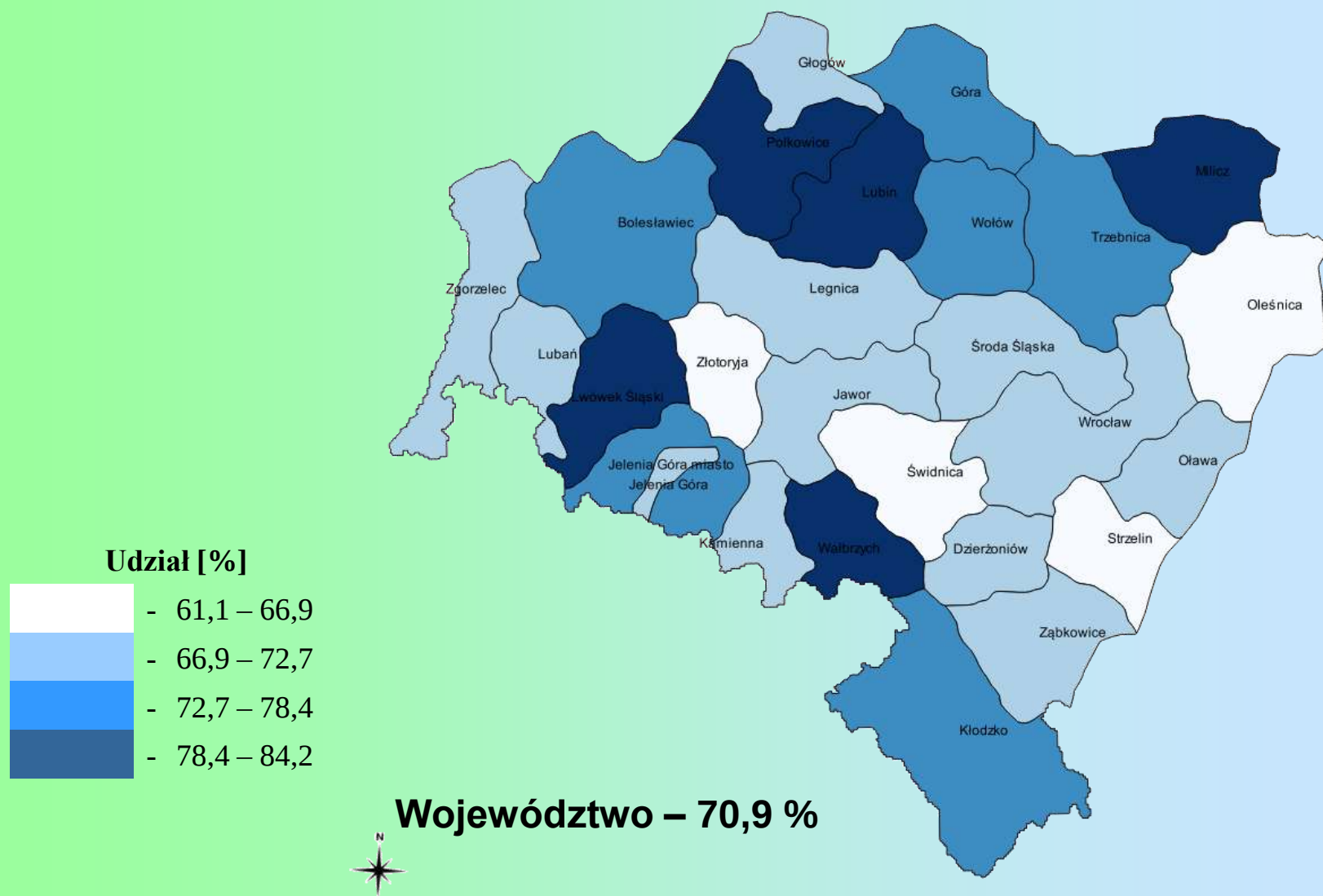
Produkcja roślinna w woj. dolnośląskim na tle Polski

Średnie plony wybranych roślin (2009-2011)

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Średni plon przeliczeniowy (2010) (j.zboż. · ha ⁻¹ UR)	42,7	34,7
Średni plon zbóż (t · ha ⁻¹) relatywnie (%)	4,46 127,8	3,49 100
Średni plon siana łąkowego (t · ha ⁻¹) relatywnie (%)	4,17 84,1	4,96 100
Średni plon ziemniaka (t · ha ⁻¹) relatywnie (%)	22,3 106,2	21,0 100
Średni plon rzepaku (t · ha ⁻¹) relatywnie (%)	2,56 100	2,56 100

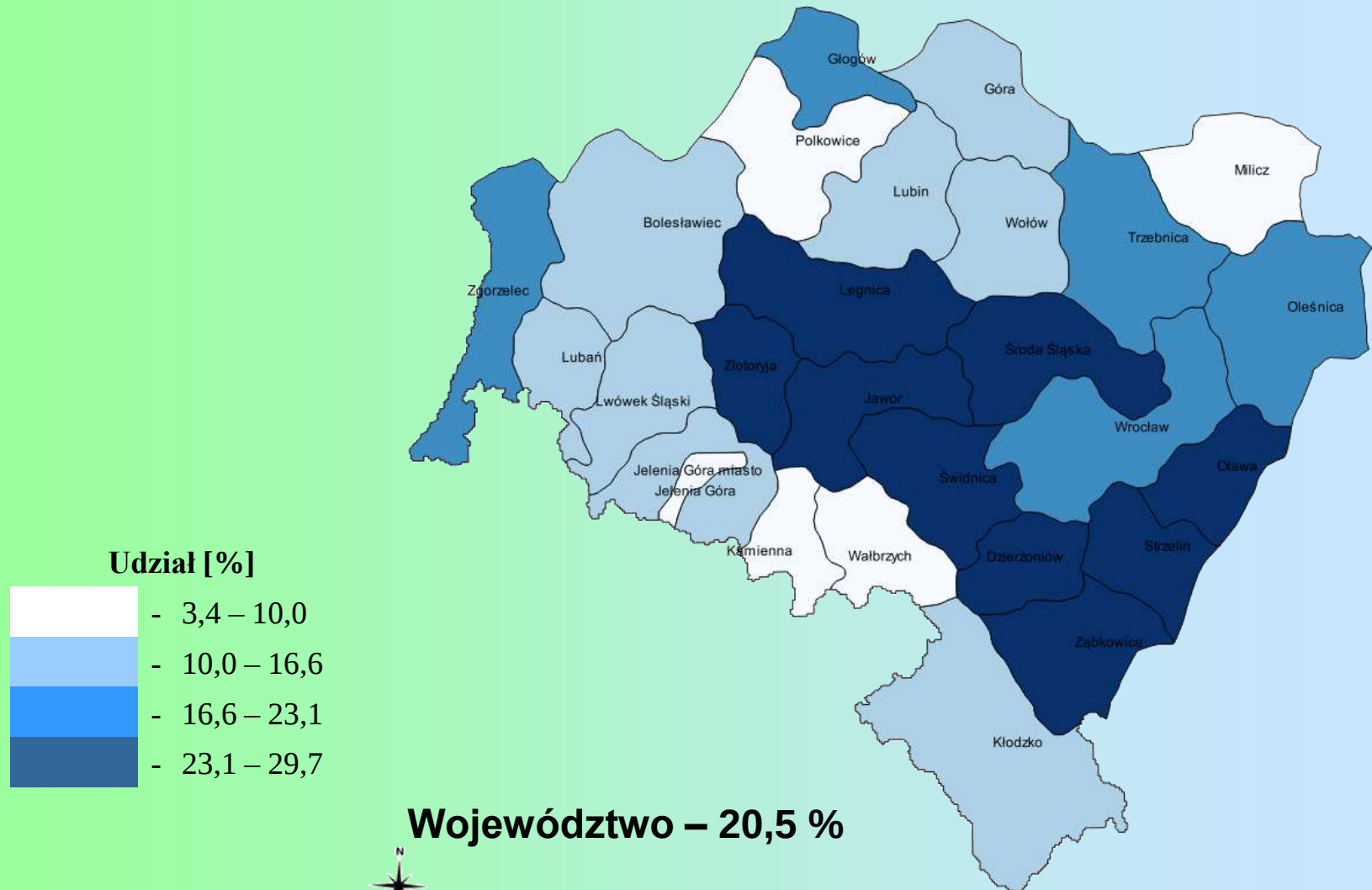

Udział zbóż w strukturze zasiewów w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

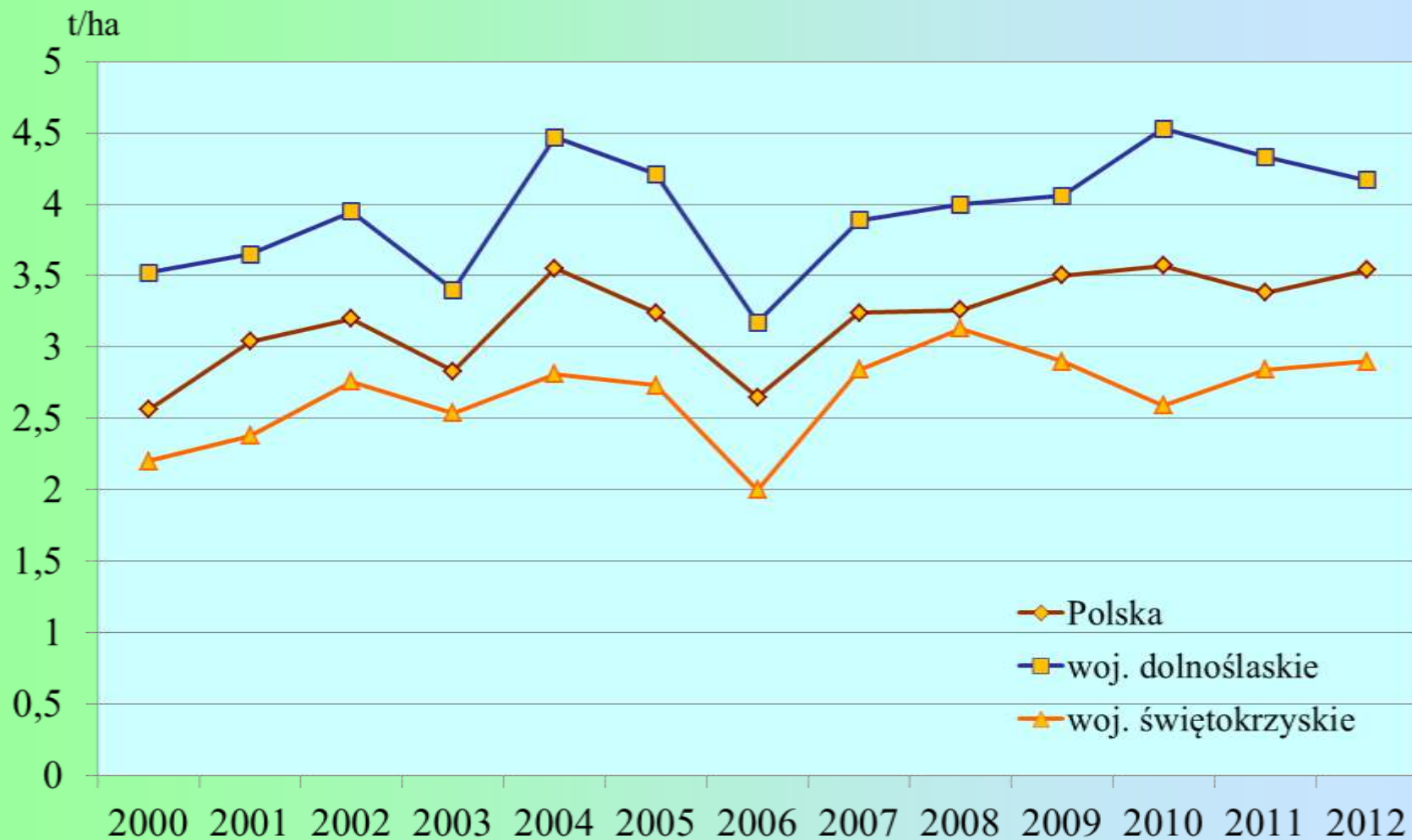
Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział roślin przemysłowych w strukturze zasiewów w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

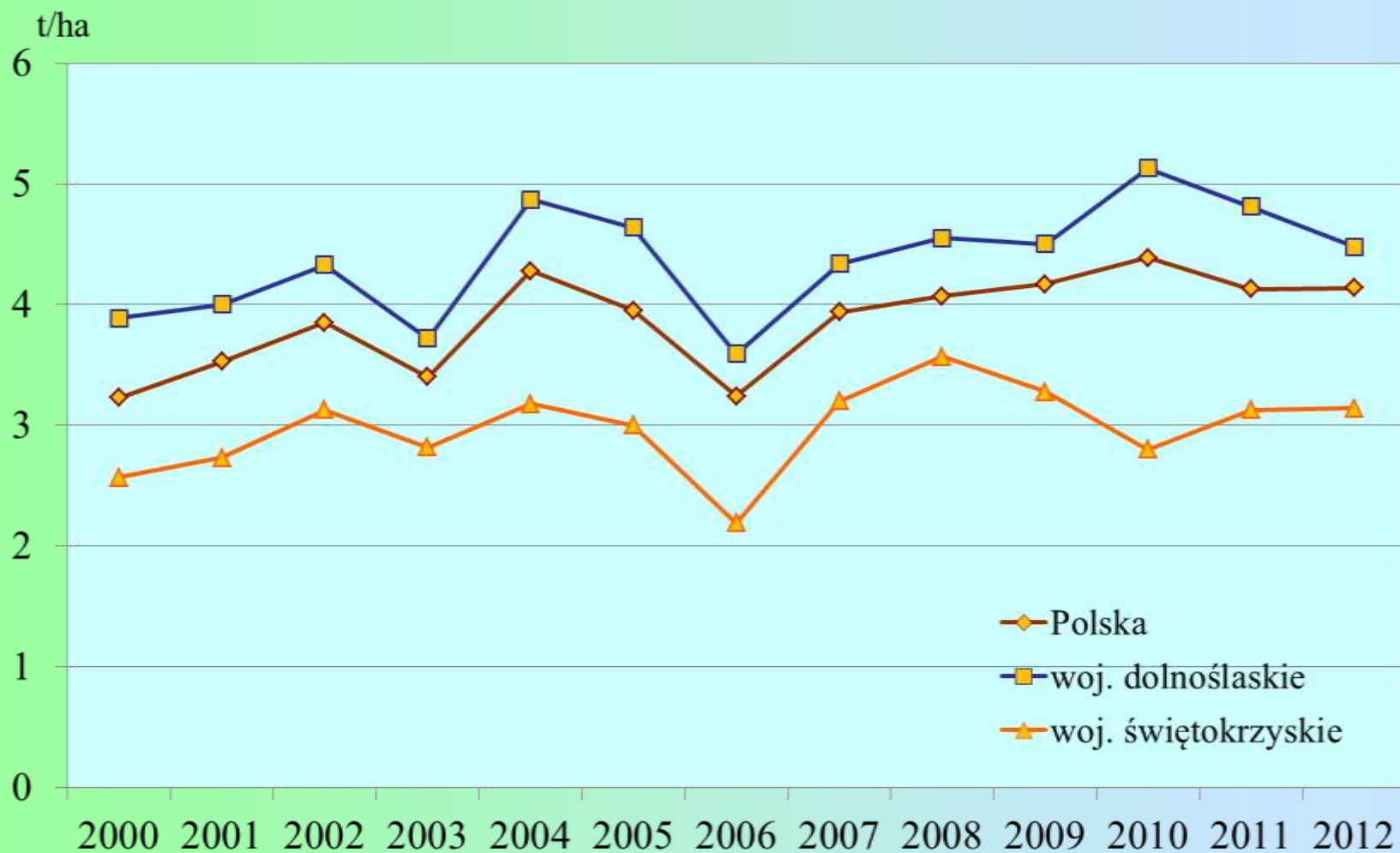

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Plon zbóż podstawowych w woj. dolnośląskim na tle Polski w latach 2000-2012

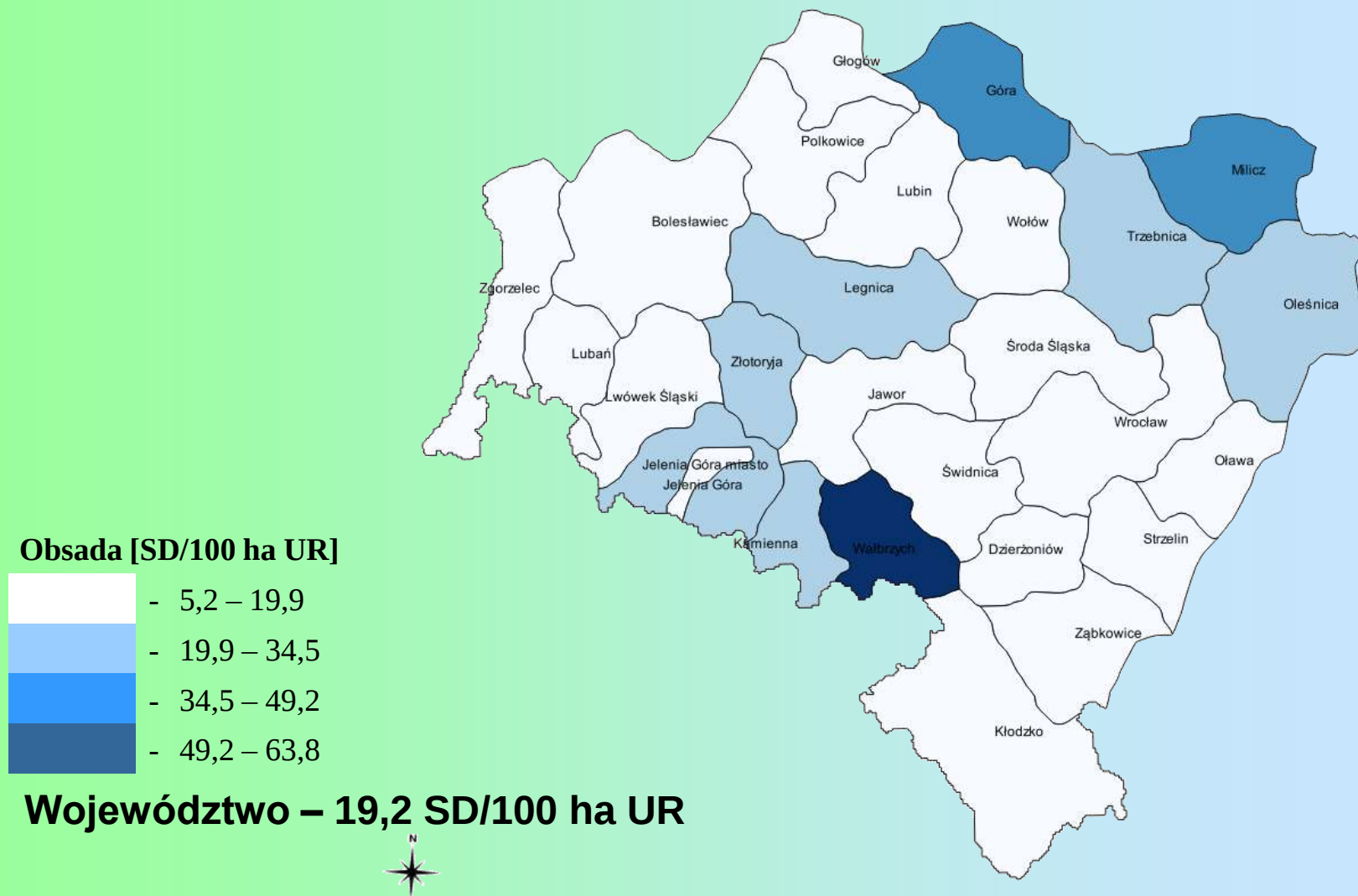
Plon pszenicy ogółem w woj. dolnośląskim na tle Polski w latach 2000-2012

Produkcja zwierzęca w woj. dolnośląskim na tle Polski

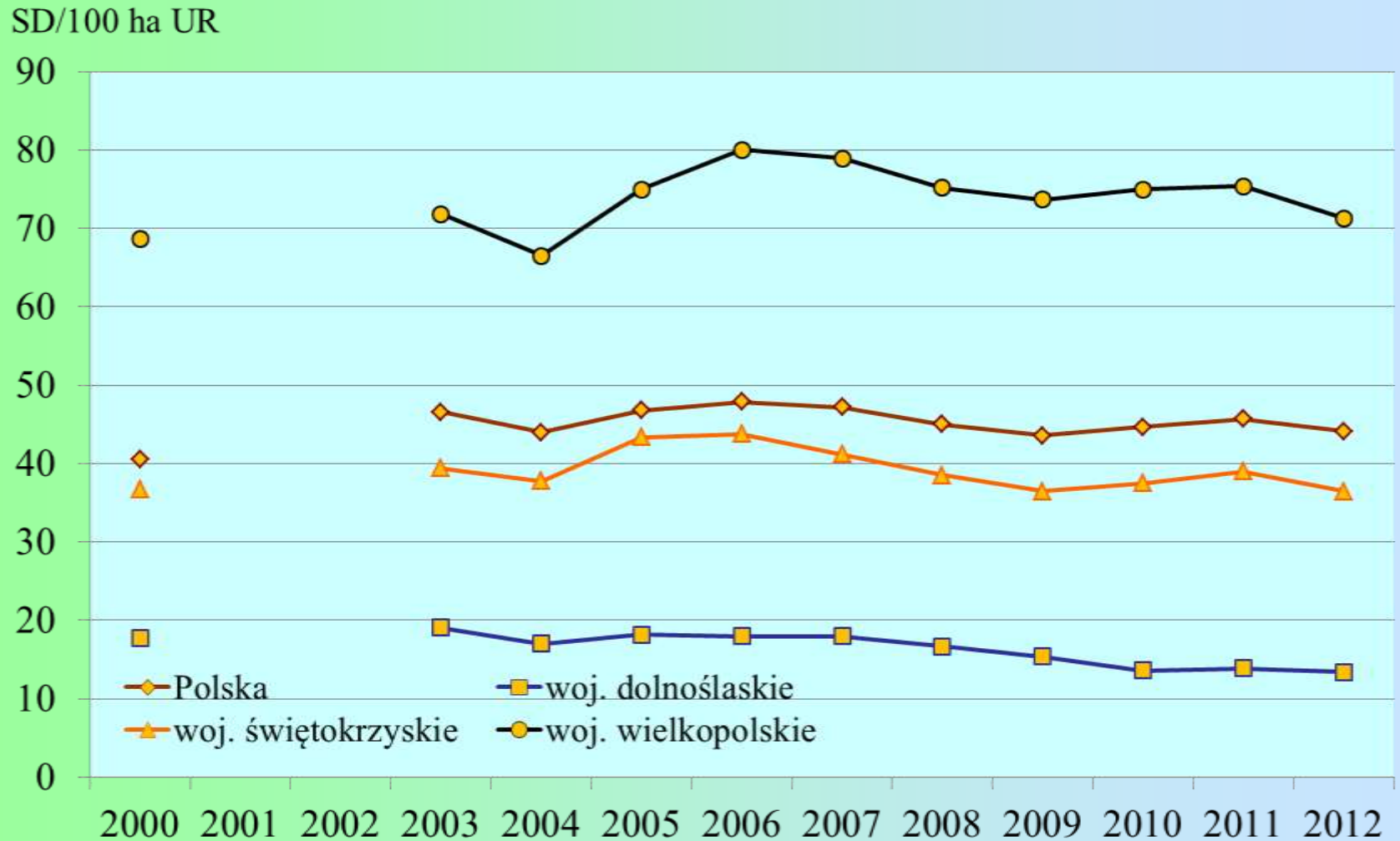
Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Obsada zwierząt (2010) (szt. fizycznych·100 ha ⁻¹ UR):		
- bydło	11,4	37,2
w tym: krowy	4,9	17,1
- trzoda	31,2	98,5
- drób	651	1000
Obsada zwierząt (SD·ha ⁻¹ UR)	0,27	0,67
Wydajność mleka (2010) (l·krowę ⁻¹ ·rok ⁻¹)	4069	4487
Produkcja mleka (l·ha ⁻¹ UR)	178	769
Produkcja żywca rzeźnego (kg·ha ⁻¹ UR)	102	252
Koncentracja produkcji		
Udział gospodarstw utrzymujących 10 i więcej szt. krów w ogólnej liczbie gospodarstw produkujących mleko (2011) (%)	3,6	20,1
Udział gospodarstw utrzymujących 50 i więcej szt. trzody chlewnej w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących chów trzody (2011) (%)	7,8	15,7

Obsada zwierząt w SD/100 ha UR w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pogłowie zwierząt w SD/100 ha UR w woj. dolnośląskim na tle Polski w latach 2000-2012

Produkcja towarowa rolnictwa w woj. dolnośląskim na tle Polski

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Towarowa produkcja rolnicza ogółem (2010) (zł·ha ⁻¹ UR)	2602	3524
Struktura towarowej produkcji rolniczej (2010) (%):		
- produkcja roślinna	65,3	37,7
w tym: zboża	33,6	10,1
ziemniak	2,9	3,7
przemysłowe	16,0	6,5
warzywa	7,5	8,2
owoce	2,5	5,8
- produkcja zwierzęca	34,7	62,3
w tym: żywiec wołowy	3,0	6,0
żywiec wieprzowy	7,3	18,1
żywiec drobiowy	9,1	12,8
mleko	6,0	17,0
Skup wybranych produktów rolniczych (2010):		
- zboża (kg·ha ⁻¹ UR)	1366	534
- mleko (l·ha ⁻¹ UR)	158	565
- żywiec rzeźny (kg·/ha ⁻¹ UR)	74	204

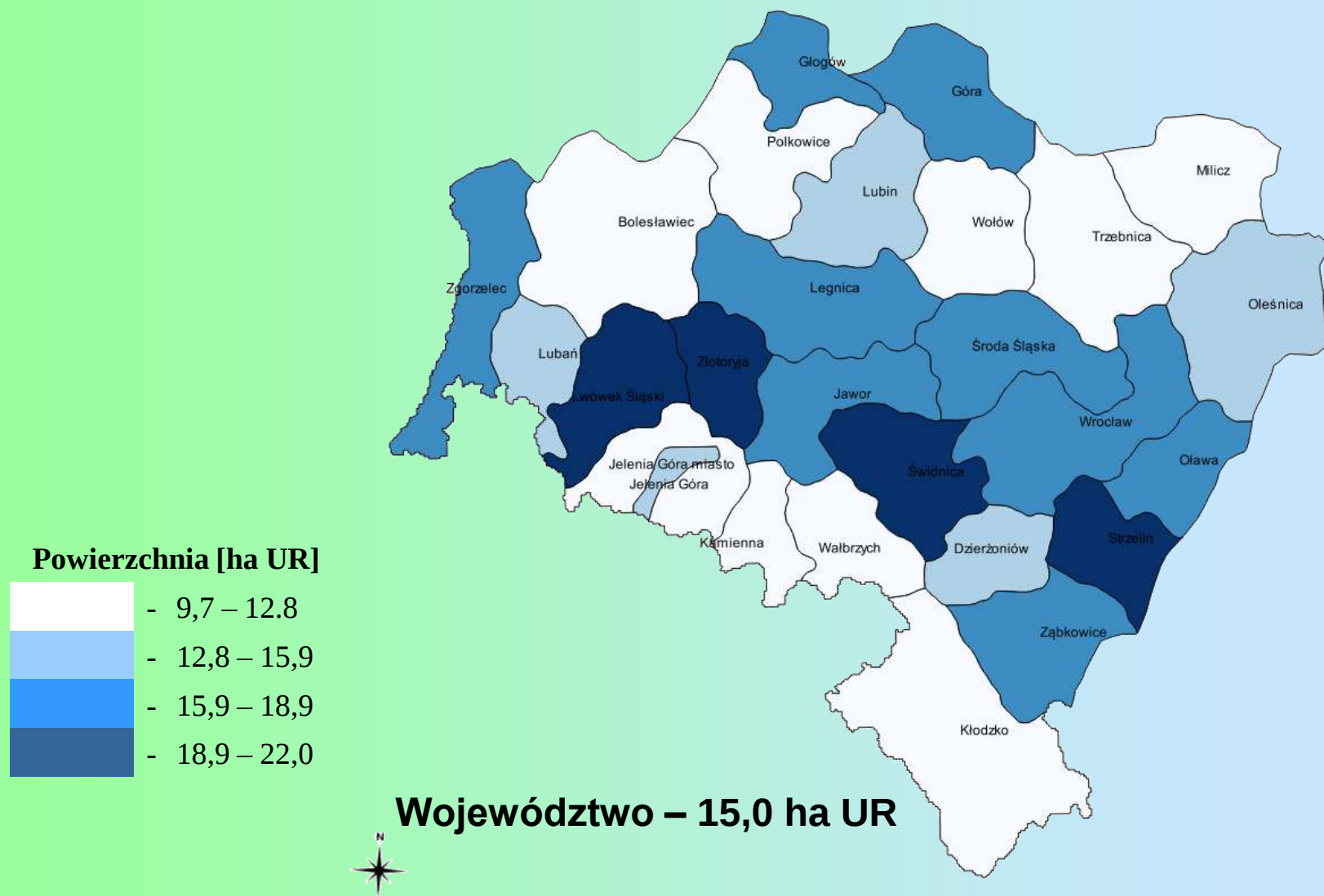
Źródło: dane GUS, obliczenia własne

Struktura agrarna w woj. dolnośląskim na tle Polski (2010)

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Liczba gospodarstw powyżej 1 ha UR (tys.)	63,5	1562,6
Średnia powierzchnia gospodarstwa (ha UR)	15,03	9,8
Udział gosp. z grup obszarowych w ogólnej liczbie gosp. (%):		
1-2 ha	22,3	23,4
2-5 ha	29,7	34,0
5-10 ha	21,4	22,2
10-50 ha	22,1	19,2
50 i więcej ha	4,4	1,2
Udział gosp. do 5 ha w ogólnej liczby gospodarstw (%)	73,4	77,7

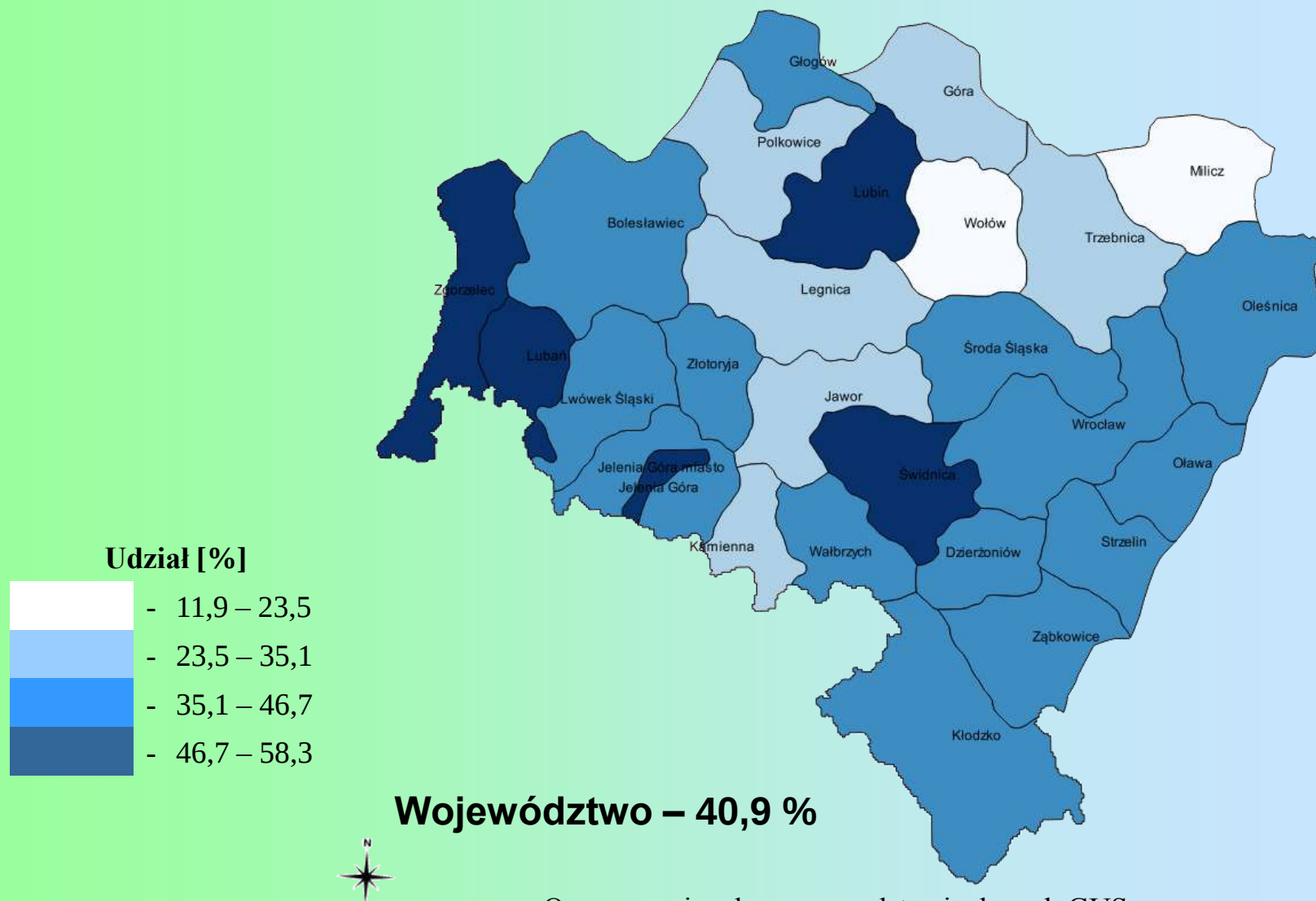
Źródło: dane GUS, obliczenia własne

Średnia powierzchnia gospodarstwa w gospodarstwach powyżej 1 ha UR w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

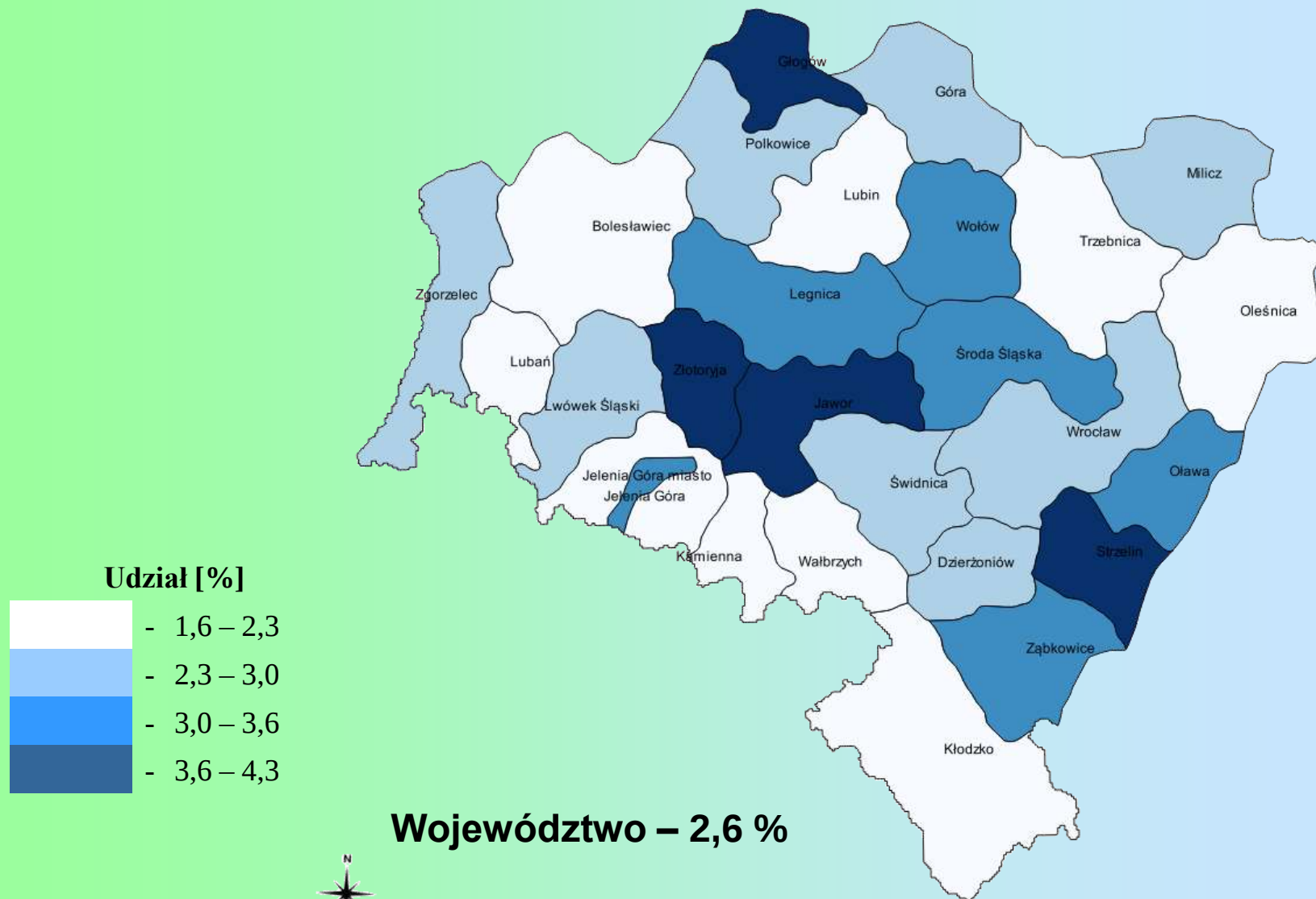
Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR w gospodarstwach ogółem w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział gospodarstw o powierzchni powyżej 50 ha UR w gospodarstwach ogółem w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

Opracowanie własne na podstawie danych GUS

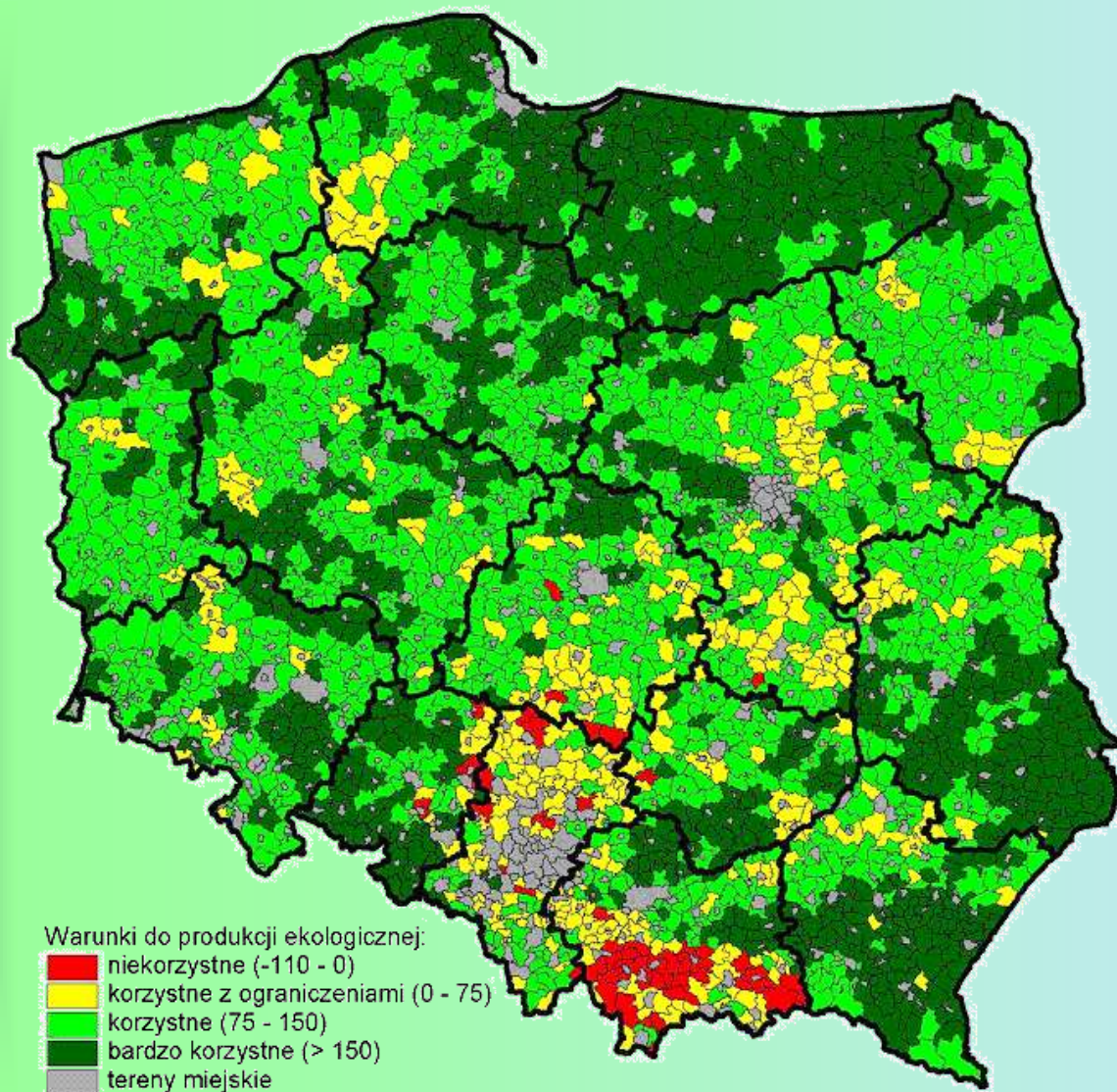
Gospodarstwa „samozaopatrzeniowe” w woj. dolnośląskim na tle Polski (2006)

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Liczba gospodarstw ogółem (powyżej 0,5 ha) (tys.)	115,3	2472,8
Liczba gospodarstw samozaopatrzeniowych (tys.)	44,0	1015,0
W % ogólnej liczby gospodarstw powyżej 0,5 ha	38,2	41,0
Średnia powierzchnia gospodarstwa samozaopatrzeniowego (ha)	1,92	2,20

Źródło: J.S. Zegar IERiGŻ-PIB, Warszawa 2006

Przestrzenne zróżnicowanie syntetycznego wskaźnika przydatności do produkcji ekologicznej (SŚWP) w gminach

Źródło: Stuczyński T. i in. (2007)

Gospodarstwa ekologiczne w woj. dolnośląskim na tle Polski (2010)

Wyszczególnienie	Woj. dolnośląskie	Polska
Liczba gospodarstw ekologicznych (szt.)	1 227	20 582
Udział w kraju (%)	6,0	100,0
Powierzchnia UR w gosp. ekologicznych (ha)	39 704	510 069
Udział w kraju (%)	7,9	100,0
Średnia powierzchnia gosp. ekologicznego (ha UR)	32,36	24,78
Powierzchnia UR w gosp. ekologicznych z certyfikatem (ha)	25 476	308 095
Udział w kraju (%)	8,3	100,0

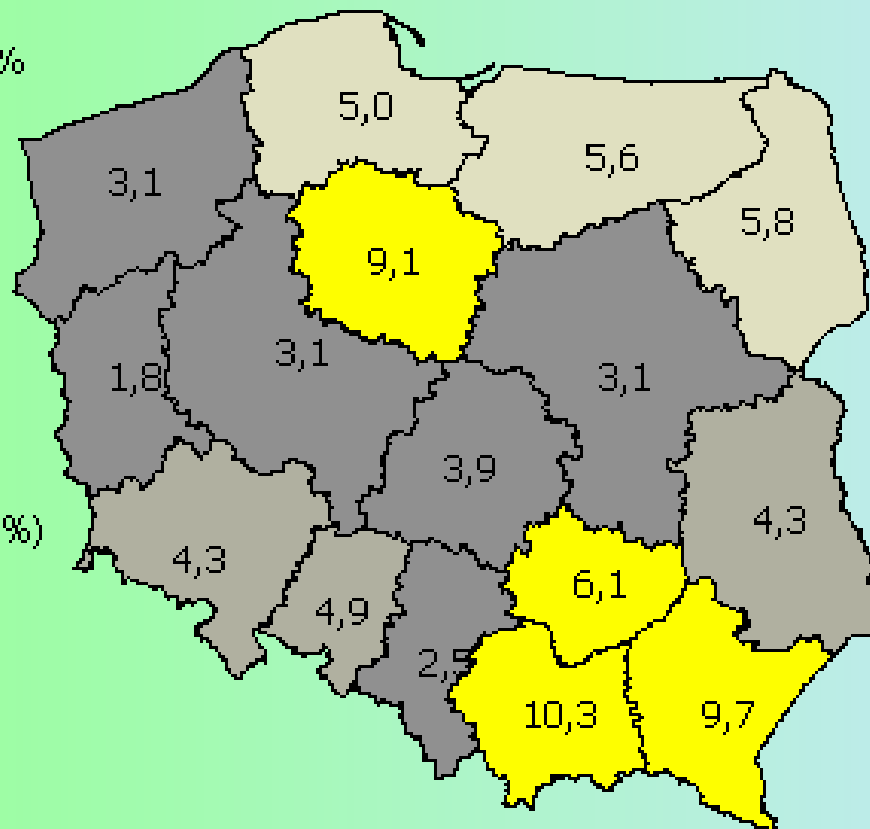
Źródło: Zag. Doradztwa Rolniczego oraz obliczenia własne

Gospodarstwa quasi-zrównoważone na tle ogółu gospodarstw indywidualnych wg województw

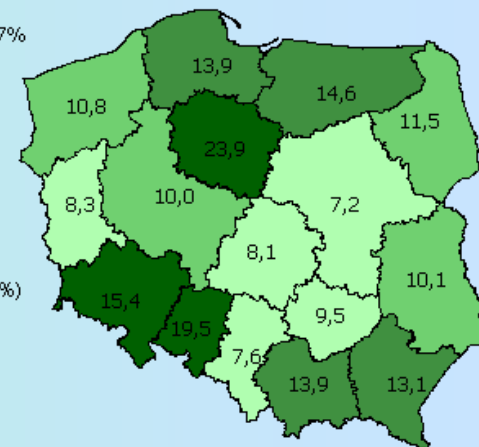
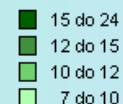
Polska - 5,6%

Liczebność (%)

Polska - 11,7%

Użytki rolne (%)

Wnioski

- 1. Województwo dolnośląskie to region w którym o stopniu wykorzystania potencjału produkcyjnego rolnictwa decydują warunki przyrodnicze, ale też organizacyjno-ekonomiczne.**
- 2. Zaletą rolnictwa regionu dolnośląskiego jest jego specjalizacja w produkcji roślinnej (uprawa zbóż i rzepaku) oraz stosunkowo dobrze rozwinięty przemysł rolno-spożywczy, powodujący, że sprzedawane są produkty przetworzone, a nie surowce.**

Wnioski

- 3. Wyniki badań IUNG-PIB rozszerzają i wzbogacają ocenę rolnictwa woj. dolnośląskiego oraz pozwalają na wyjaśnienie powiązań i zależności przyczynowo-skutkowych. Wskazują kierunki działań perspektywicznych wobec rolnictwa regionu, a także przydatność analiz przestrzennych.**

Wnioski

4. Do działań perspektywicznych, zróżnicowanych regionalnie, należy zaliczyć:

- **poprawę stanu agrochemicznego gleb,**
- **poprawę struktury agrarnej,**
- **konieczność pewnej umiarkowanej, uzasadnionej ekonomicznie intensyfikacji produkcji,**
- **zwiększenie koncentracji produkcji, szczególnie zwierzęcej, lepsze wykorzystanie trwałych użytków zielonych.**
- **rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej gospodarstw i obszarów wiejskich.**

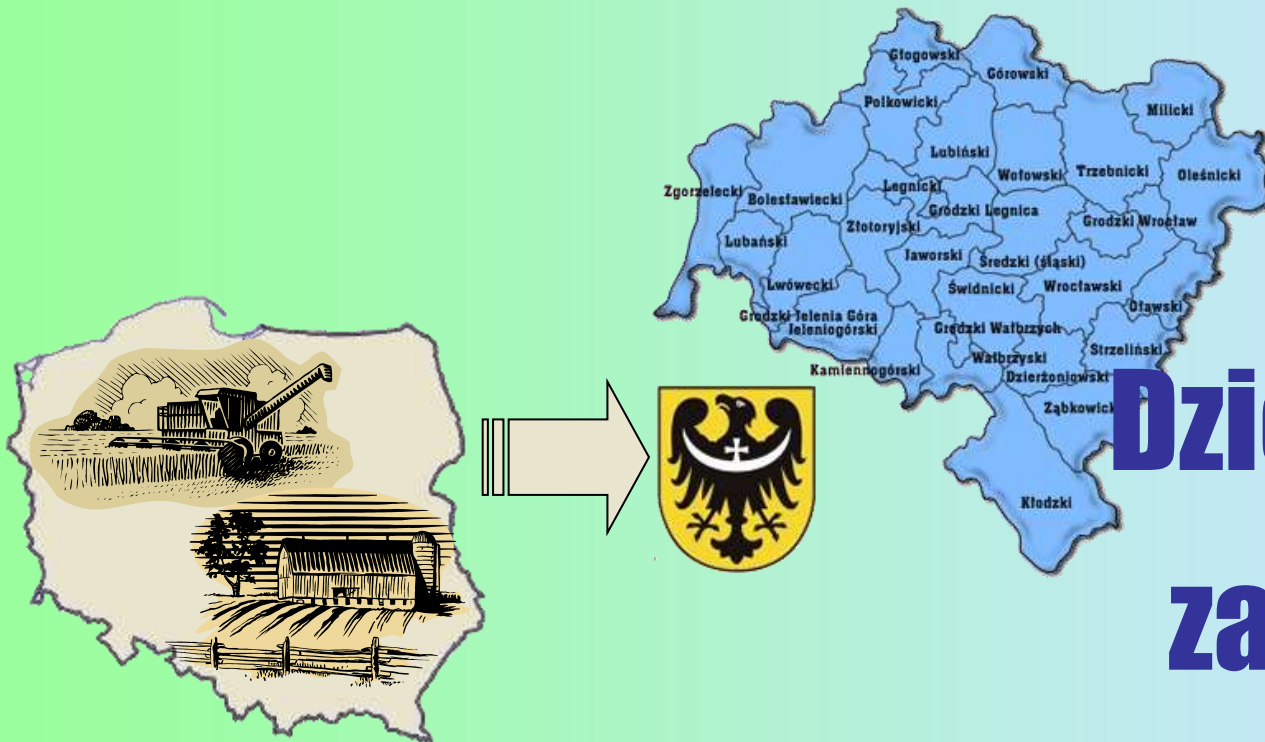
Wnioski

- 5. Niezbędne jest również wspieranie finansowe i merytoryczne wszelkich przedsięwzięć warunkujących realizację koncepcji rozwoju zrównoważonego, w tym przyspieszających przebudowę struktury agrarnej. Ponadto konieczne wydaje się wspieranie procesów zmian funkcji obszarów wiejskich w celu nadania im charakteru wielofunkcyjnego.**

Wnioski

- 6. Racjonalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego rolnictwa województwa dolnośląskiego powinno być płaszczyzną współpracy władz administracyjnych i samorządowych regionu, nauki, doradztwa i praktyki. Problem ten jest również wyznacznikiem kierunków wzbogacania zasobów informacyjnych, charakteryzujących uwarunkowania rozwoju rolnictwa woj. dolnośląskiego.**

ZRÓŻNICOWANIE WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH I PRODUKCJI ROLNICZEJ W WOJ. DOLNOŚLĄSKIM

**Dziękujemy
za uwagę**

Udział UR w powierzchni ogółem w woj. dolnośląskim wg powiatów w 2010 r.

